

ЗДАТНІСТЬ ДО АДАПТАЦІЇ ЯК ПЕРЕВАГА В КОНКУРЕНТНІЙ БОРОТЬБІ

*Горбенко С.А., здобувач вищої освіти,
secretaleksandr8@gmail.com*

*Науковий керівник: Волосов А.М., к.е.н., доцент
Державний біотехнологічний університет*

Складні економічні умови, що характеризуються зростанням рівня мінливості та впливом невизначеності, обумовили усвідомлення необхідності змін методів управління, цільової орієнтації підприємств, а також адекватного адаптивного реагування на постійні змінення чинників зовнішнього середовища. Перед суб'єктами бізнесу гостро постають завдання формування та реалізації стратегії випереджального розвитку. Їх реалізація стає можливою на основі послідовного застосування арсеналу теорії адаптації підприємства, згідно з якою більшість науковців, виділяючи різні аспекти прояву, розглядають адаптацію як перманентний, багатогранний та складний процес пристосування функціональної діяльності підприємства, його стратегічних одиниць бізнесу, внутрішнього середовища до невизначеності зовнішнього оточення з метою забезпечення життєдіяльності та стійкого конкурентного становища на ринку [1-3].

Адаптація тісно пов'язана з ринковою діяльністю підприємств у конкурентному середовищі, оскільки характеризує не лише процес їх функціонування на ринках збуту, а й досягнуті результати. Сучасний ринок схильний до постійних змін, у тому числі масштабного характеру (глобалізація, нові інформаційні й маркетингові технології тощо). І пристосованість до них стає суттєвою перевагою в конкурентній боротьбі. В умовах змін підприємствам, які прагнуть зміцнити свої конкурентні позиції, слід орієнтуватись на нові підходи, принципи та методи організації та ведення бізнесу, основою яких є адаптація:

- підприємства – до нестабільних ринкових умов бізнес-середовища;
- товару – до змін потреб клієнта;
- працівника – до нових технологій та умов господарської діяльності;
- технологій – до відповідності загальноприйнятим міжнародним стандартам.

Типи адаптації підприємства взаємопов'язані з певними видами конкурентної поведінки.

Пасивній адаптації до зовнішнього середовища відповідає забезпечувальна поведінка в конкурентному суперництві. Такий тип спрямовано на забезпечення функціонування системи в стабільному та достатньо визначеному середовищі, збереження «статус-кво» та підтримання високого рівня привабливості продукції. За його дотримання здійснюється вибір найсприятливіших умов діяльності підприємства з існуючих в раніш обраній «ніші» зовнішнього середовища. Основою такого механізму є стратегія пасивного виживання підприємств, прагнення копіювати досягнення конкурентів.

Активна адаптація до зовнішнього середовища спрямована на активне використання його елементів в діяльності підприємства, зокрема, на пошук найсприятливіших умов переходу в нові «ніші». Адаптаційна реакція організації на змінення в зовнішньому середовищі виявляється через швидку оборотну перебудову внутрішніх структур і використання складних форм стратегічної поведінки. В основі механізму – стратегія активного виживання підприємств за пристосувального типу конкурентної поведінки. Активні дії спрямовані на урахування інноваційних змін у виробництві, здійсненні спроб випередження конкурентів з модернізації діяльності.

Механізми, спрямовані на превентивне формування зовнішнього середовища, застосовуються для створення найбільш сприятливих умов функціонування організації. Основою цих механізмів є стратегія активного впливу на бізнес-оточення, що передбачає креативну поведінку серед конкурентів [4]. Така поведінка ґрунтується на створенні та впровадженні управлінських, технологічних, організаційних нововведень, що забезпечують переваги підприємства на ринку, значні витрати на проведення наукових і проєктних досліджень.

Цілі та завдання адаптації підприємства до майбутніх змін бізнес-середовища в межах кожної з обраних стратегій залежать від етапу його життєвого циклу. Кожному етапу властиві умови створення, ключові принципи організації, особливості впливу позитивних факторів, що сприяють розвитку підприємства та негативні, які є причинами кризи.

Основними напрямками адаптації можуть бути:

- реструктуризація, яка передбачає здійснення організаційно-економічних, технічних та інших заходів, спрямованих на змінення структури підприємства, його управління, фінансове оздоровлення, збільшення випуску продукції, підвищення ефективності тощо;
- санація як система заходів, спрямованих на оздоровлення підприємства, забезпечення його життєздатності;
- перепрофілювання виробництва, реконструкція, модернізація основних фондів;
- реінжиніринг бізнес-процесів;
- організація ефективної маркетингової діяльності, впровадження інтегрованих маркетингових комунікацій, корпоративної інформаційної системи;
- впровадження в управління економічного механізму корпоративного менеджменту, у тому числі бюджетування та контролінгу;
- розробка та реалізація програм техніко-технологічних реформ, активне проведення науково-дослідницьких робіт;
- розробка та реалізація інноваційних і підприємницьких програм комплексного використання ринкових можливостей;
- впровадження механізму соціального партнерства й інш.

Отже, адаптивні механізми включають організаційні, економічні та мотиваційні складові. Кінцевою метою та результатом адаптації підприємства в конкурентному середовищі є забезпечення його переваг порівняно з конкурентами та покращення конкурентного становища.

Література.

1. Кузькін Є. Ю. Проблеми адаптації підприємств до умов зовнішнього середовища : монографія / Є. Ю. Кузькін. – К. : Зовнішня торгівля, 2008. – 236 с.
2. Мельник А. О. Економічна адаптація підприємств у механізмі підвищення їх конкурентоздатності / А. О. Мельник // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2004. – № 6. – С. 206–210.
- Петренко О. О. Аналіз сучасних підходів щодо визначення типів адаптації підприємства / О. О. Петренко // Управління розвитком. – 2011. – № 4. – С. 115–117.
3. Розман А. Механізм управління адаптивністю бізнес-моделі підприємства роздрібної торгівлі / А. Розман, І. Денисенко // Економіст. – 2014. – №4. – С. 56-60.